

**Tooneel der Vereenigde Nederlanden
en onderhorige landschappen, geopent in een algemeen
historisch, genealogisch, geographisch en staatkundig
woordenboek...**

Door **Halma**, François en **Brouërius van Nidek**, Matthaeus

Leeuwarden : Hendrik Halma, 1725

Ex libris: Bibliotheek der Broeders Alexianen te Lier (Er waren in Lier Alexianen van 1430 tot 1796.), en een stempel van de CB: Tolle lege. Een zware half lederen band. Op de rug: Tooneel der Nederlanden. Eén volume in twee delen: 470 + 407 pp. CB 2008/2121.

Van het laatste blad is een stuk afgescheurd. Het portret van Halma ontbreekt en ook de ca 38 andere portretten (met uitzondering van een afbeelding van Gerard van Velsen II, p. 238).

Het boek werd opgedragen aan Ferdinand van Collen. Brouërius (die het werk van Halma voltooid) publiceerde in het werk een biografie van Halma.

François Halma (Langerak (Utrecht) 1653 – Leeuwarden 1722) komt uit een predikantenfamilie.

Door zijn contacten met de Fransen die in 1672 voor Utrecht stonden, leerde hij Frans en werd hij tolk.

In 1675 begint hij een boekhandel. Hij huwt Machtelt Pos en ze krijgen 6 zonen en 4 dochters. Uitgever Hendrik Halma is zijn zoon.

Zijn naam wordt gevestigd door een uitgave in 12 delen van Grevius (1694-1699) *Thesaurus Antiquitatum Romanarum*.

In 1699 vestigt hij zich in Amsterdam en in 1710 te Leeuwarden.

Een belangrijk werk is zijn *Dictionaire François & Flamand* en *Dictionaire Flamand & François*. Dit werk kende meerdere drukken (1708 en 1717 tijdens zijn leven). De CB heeft drukken van 1729 en 1781.

Hij publiceerde ook enkele dichtwerken.

Matthaeus Brouërius van Nidek (Amsterdam 1677 - Amsterdam 1743). Hij vervolledigde het werk vanaf de letter W.

Graveerders: F. Ottens, Jan Goeree (1670-1731), Gilliam van der Gouwen. Het frontispice werd door J. Goeree getekend (delineavit).

TOONEEL
DER
VEREENIGDE
NEDERLANDEN,
En ONDERHORIGE LANDSCHAPPEN,
Geopent in een Algemeen
HISTORISCH, GENEALOGISCH, GEOGRAPHISCH,
En STAATKUNDIG
WOORDENBOEK,

Waar in de Aloude, de Opvolgende en Hedendaagfche Staat

DEZER GEWESTEN

Naar de orde van 't A. B. C. ontvouwen en opgeheldert wordt,
Uit een zeer groot getal van Oude en Nieuwe Gefchiedboeken,

Hantveften, Brieven, Aantekeningen,

En andere Schriften,

Met Behulp van verfcheide Kenners
Byeenvergadert en zamengeftelt

DOOR

FRANÇOIS HALMA,

En na dezelfs overlyden vervolgt door

MATTHÆUS BROUËRIUS VAN NIDEK,
Rechtsgeleerden.

Met naukeurige Landkaarten en fraaie Printverbeeldingen verftert.

EERSTE DEEL.

TE LEEUWAARDEN,

Gedrukt by HENDRIK HALMA, Landfchaps-
en Akademie-drukker. 1725.

Het werk begint met 4 kaarten en dan volgt de titel van het woordenboek sierlijk omkaderd: **Algemeen historisch, staatkundig,**

en plaatswijzend woordenboek, waar in d'aaloude, d'opvolgende en hedendaagse staat der Vereenigde Nederlanden, en onderhoorige landtschappen, naar d'orde van 't A.B.C. ontvouwen en opgeheldert wordt.

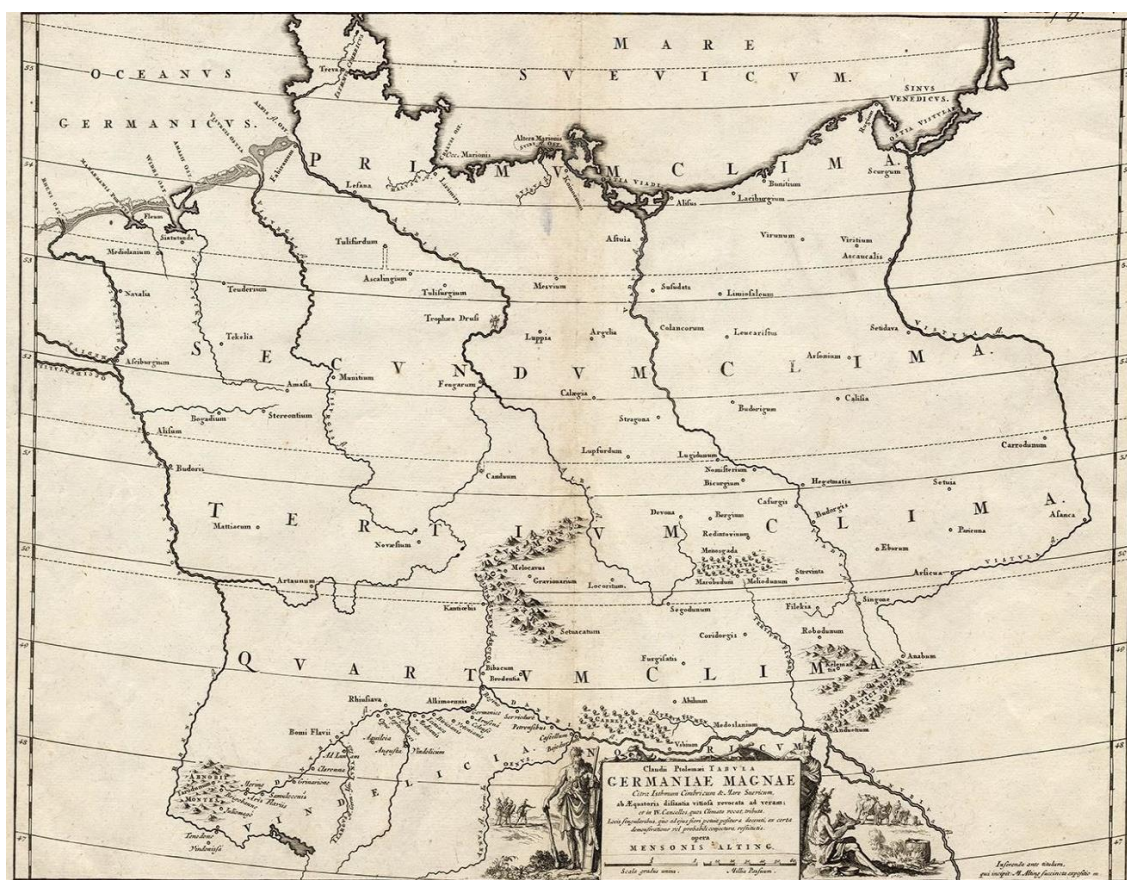
Kaarten van Meno Altig (1637-1713) in het werk

Meno Altig (in het Latijn gespeld als Menso Alting) niet te verwarren met Menso Alting (1541-1612) Calvinistisch predikant in Emden. **Meno Altig** studeerde op het werk van Ptolemaeus en op de Tabula Peutingeriana, maar er is geen studie van hem bewaard gebleven. Zijn kaarten zijn fijn getekend, niet gedateerd. Zijn bronnen zijn niet duidelijk. De kaarten in dit woordenboek passen qua formaat goed in het boek en werden op 'nippels' ingebonden waardoor ze goed leesbaar zijn. (Met uitzondering van Deel II eerste kaart.) Ons exemplaar bevat 23 kaarten. Er bestaan exemplaren met enkele kaarten meer.

Deel 1

p. 1a **Claudii Ptolemaei Tabula Germaniae Magnae** citra Isthmum Cimbricum & Mare Suevicum ab Aequatoris distantia vitiosa revocata ad veram; et in IV Cancellos quos Climata vocat, tributa. Locis singularibus, quo ad ejus fieri potuit, positura decenti ex certa demonstratione vel probali conjectura restitutis opera Mensionis Alting.

Het gaat hier dus om de *Tabula quarta Europae*, naar best vermogen verbeterd.

p. 1b **Summaria descriptio Germaniae Inferiopris Antiquae**
Deze kaart overlapt de vorige gedeeltelijk.

p. 1c **Descriptio veteris Agri Batavi et Frisii...**

Deze kaart is een detail van de vorige.

p. 1 d **De Zeeven Neederlanden**

p. 113 **Descriptio Agri Batavi** aliorumque qui hodie cis Rhenum in
dicionem VII Foederatorum

Kaart over het gebied van Morini, Menapii, Frisii...

p. 114 **Descriptio Batavorum insulae et continentis**

Goeree inv. et fecit. Een kaart over het gebied van Rijn, Waal en
Maas. Bij de Waal wordt verwezen naar de Peutingerkaart. Er is ook
een verwijzing naar Ptolemaeus: *Oppidum Batavorum: vulgo;
Batavodurum Ptolm.*

p. 172 **Afbeelding der grondvesten van het huis te Britten...**

[Het werk werd ondersteboven ingebonden.] Afbeelding van Katwijk
met opgegraven stukken.

p. 333 **Summaria descriptio Fresiae Universae** cum latissime patuit
nomen post emigrationem Francorum Saxonumque accessionem.

Gerard de Broen fecit.

p. 334 **Descriptio Frisiae liberae inter Kinnemum et Amisiam.** G.
de Broen fecit.

p. 335 **Descriptio Frisiae haereditariae inter Scaldim et Kinnerum
sub Carolinis.** G. de Broen f.

p. 337 **Pars II et III Frisiae liberae** post aluviones saeculi XIII

p. 340 **Friesland.** F. Ottens f.

p. 349 **Gelderland**

p. 376 **Groningen en ommelanden**

p. 425 **Pars II Frisiae haereditariae à Mosa in Kinnemum quae
hodie Hollandia....** de Broen f.

Deel 2

p. 1 **Typus Frisae veteris inter Rheni medium ostium et Amisiam itemque insulae Batavorum...**Ingeplooid. Inzet: Briette Kroed

p. 2 **Descriptio Agri Frisii antiqui aliorumque trans Rhenum qui hodie sunt in dicione VII Foederatorum**

p. 135 **Over-Ijsel**

p. 138 **Nieuwelijx gegravene doorvaart bij Panderen** getrokken van de Waal in den Rijn; zijnde in de over Betuwe in Gelderland

p. 238 Portret van Gerard van Velsen, ridder.

p. 272 **Utrecht**

p. 273 **Pars III Frisiae haereditariae** seu Trajectini episcopatus... una cum Gelria ad Henricorum tempora. de Broen f.

p. 292 **Pars I Frisiae haereditariae** cis Mosam quae Wasda nunc Zelandia...de Broen f.

p. 293 **Zeeland**

p. 308 **Pars I Frisiae liberae quae Westfresia post eluviones seculi XIII.** de Broen f.

W. de Smaele
Mei 2019

